

Osallisuus arjen käytänteinä asuntolatyössä

Hyrynsalmi 11.6.2015

Ryhmäpohdinta

- lyhyt esittelykierros (jos ryhmässä toisilleen outoja)
- Listatkaa fläpille suurimpia huolen aiheita asuntolaohjaajan työssä.

Mikä asuntolaohjaajan rooli tänä päivänä on?

- valvoja, arjen apu, huolten kuuntelija, kasvattaja, vapaa-ajan ohjaaja?

AMMATTIIN OPISKELEVIEN AJATUKSIA vapaa-aikaan ja asumiseen liittyvistä palveluista

Aineisto kerätty Rovaniemellä 2013; mukana asuntolassa ja itsenäisesti asuvia, eri alojen opiskelijoita.

Harrastusmahdollisuuksista/ongelmia:

- ✓ **korkea kynnyks**; kallis hinta, ammattimaisuus ja kilpailuhenkisyys (sitoutuminen tehovalmennukseen jo pienenä) ja etäisyys
- ✓ vähän tietoa harrastemahdollisuuksista
- ✓ harrastuksiin on vaikea lähteä yksin, vaatii rohkeutta
- ✓ maaseudulta tulevat pojat harrastavat kelkkailua ja muuta moottoriurheilua, kalastusta ja metsästystä; opiskelupaikkakunnalla ei aina mahdollisia, pitäisi löytää uusia harrastuksia ja siihen pitäisi tukea; toisaalta pojat myös toivoivat, että koululta pääsisi kelkkareiteille
- ✓ kaupungilla ei paikkaa, missä tavata muita nuoria
- ✓ osa nuorista turhautuu liiasta joutilaisuudesta
- ✓ osalla liikaa velvoitteita; opiskelun lisäksi palkkatyötä, kuntoilua, lemmikin hoitoa, kotitöitä → elämä on suorittamista, ei aikaa sosiaalisille suhteille

AMMATTIIN OPISKELEVIEN AJATUKSIA vapaa-aikaan ja asumiseen liittyvistä palveluista

Sosiaaliset suhteet, yksinäisyys

- ✓ kaverien puute, yksinäisyys ja vaikeus hakeutua muiden nuorten pariin (rohkeuden ja rahan puute, pitkät matkat) nousee aineistosta vahvasti esille
- ✓ jotkut hyödyntävät asuntolan tarjoamia mahdollisuuksia (liikuntakerho, vapaa-ajan tila), mutta eivät kaikki; tietokoneen ruutu näyttää hallitsevan elämää ja nuoret toivovat siihen selkeää muutosta, netissä roikutaan, kun ei muutakaan tekemistä ole
- ✓ nuoret kaipaavat paikkaa, jossa voisivat luontevasti tavata muita ikäisiään ja saada kavereita; kaupungin nuorisotiloihin tuntuu olevan korkea kynnyks mennä, toisaalta ei uskalleta, toisaalta niiden kävijöitä kohtaan on ennakkoluuloja, seurakunnan Katutaso mainitaan hyvänä paikkana
- ✓ *”Suurin huolen aihe ovat nuoret, jotka eristäytyvät omaan huoneeseen pelaamaan, ei harrastuksia eikä juuri kavereita.”
(asuntolaohjaaja 2012)*

AMMATTIIN OPISKELEVIEN AJATUKSIA vapaa-aikaan ja asumiseen liittyvistä palveluista

Muita esille nostoja

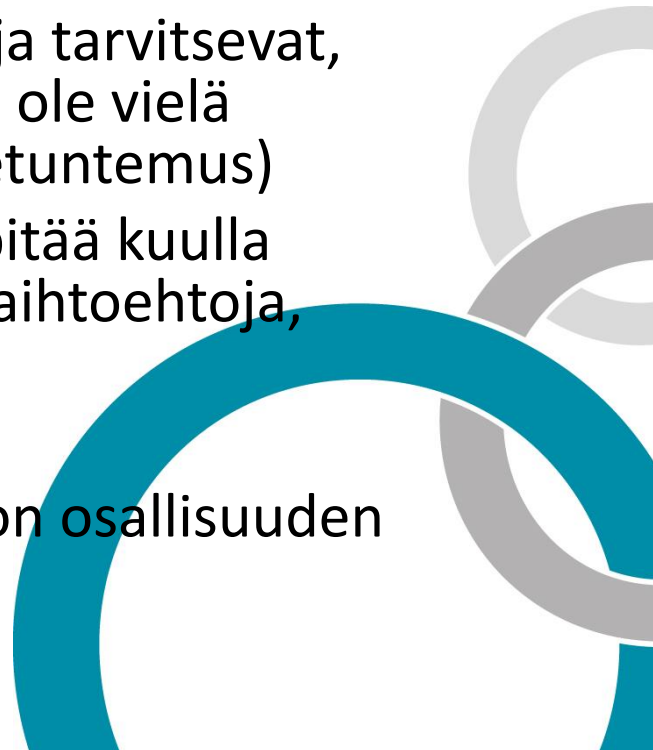
- ✓ **Pitkät etäisyydet** ja kuljetus-ongelma; erityisesti koulusta harrastuksiin, kaupungille ja muiden ihmisten pariin, mutta myös matkat kotipaikkakunnalle, jossa kuljetaan harrastamassa
- ✓ **Tiedon puutetta**; harrastemahdollisuuksista, asuntomahdollisuuksista, tukipalveluista ja palveluista yleensä
- ✓ **Asuntolassa viihtyminen**; asuntolan säännöt (mm. tiukat kotiintuloajat), tekemisen puute, melu ja oman rauhan puute
- ✓ **Raha-asiat ja mahdollisuus saada töitä**; matkat, ruoka, asuminen ja harrastukset kalliita
 - jossakin yksikössä oltiin tyytyväisiä siihen, että koululta saa aamupalan, päivällisen ja iltapalan, muutkin toivoivat samaa
 - toivottiin tietoa työpaikoista ja mahdollisuuksia saada töitä

AMMATTIIN OPISKELEVIEN AJATUKSIA vapaa-aikaan ja asumiseen liittyvistä palveluista

Mitä tarttis tehdä? Nuorten ehdotuksia....

- ✓ monipuolisia harrastevaihtoehtoja (muutakin kuin sählyä)
- ✓ (päihteettömiä) paikkoja, joissa voi tavata muita nuoria ilman vaatimuksia (täysi-ikäisyys, velvoite ostaa jotakin...)
- ✓ uusien harrastelajien kokeilua
- ✓ että eri alojen opiskelijat voisivat toimia kerhojen vetäjinä ja saisivat niistä opintosuorituksia
- ✓ helppoa ja edullista opiskelijaruokaa -kurssi voisi olla hyvä ajatus (ratkaisisi myös ruokailuun liittyvää ongelmaa)
- ✓ oppilaskuntatoiminnan virittämistä ja yhteisiin asioihin vaikuttamista; toisaalta kävi ilmi, ettei ollut aikaa eikä motivaatiota lähteä ajamaan yhteistä asiaa, kun kaikki aika meni oman paletin pyörittämiseen

Mitä tarttis tehdä?

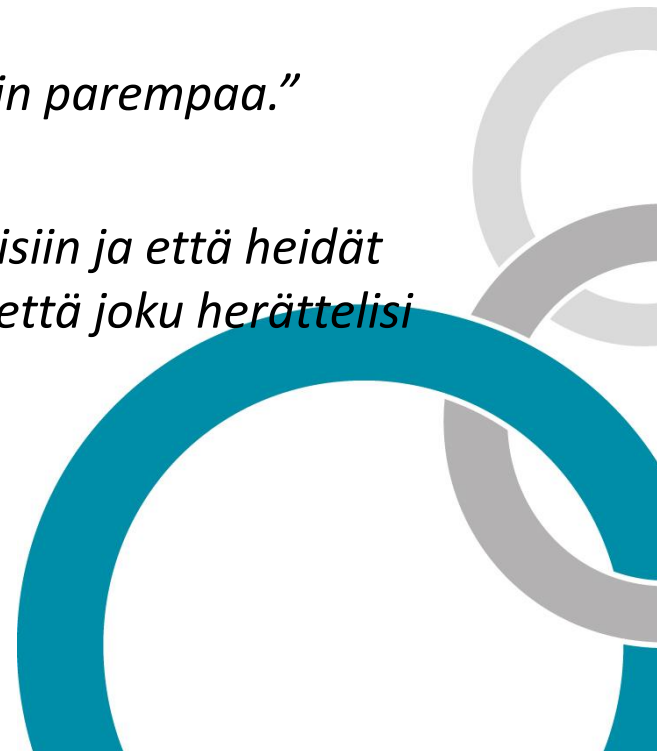
- ✓ matalan kynnyksen harrastemahdollisuuksia ja päihteettämiä kohtaamispaikkoja
 - ✓ kuljetus ja tiedotusongelman ratkaiseminen
 - ✓ keinoja saatella, rohkaista ja innostaa harrastuksiin
 - ✓ osittain nuoret tietävät, mitä haluavat ja tarvitsevat, osittain heillä ei ole hajuakaan (ei ehkä ole vielä kokemusta siitä, mihin minusta on; itsetuntemus)
 - ✓ siksi nuorilta kannattaa kysyä ja heitä pitää kuulla herkällä korvalla, mutta myös tarjota vaihtoehtoja, rohkaista ja lempeästi tuupata
 - ✓ motivaatio syntyy toiminnassa.
 - ✓ aina ei ole merkitystä lajilla, tärkeintä on osallisuuden kokemus
-

”Matalan kynnyksen mesta, jossa voisi tavata ihmisiä. Nuorisotila, jossa olis ammattilaistyyppjä, jotka osais jututtaa väkeä, sais aikaan vuorovaikutusta. Aktivoija.” (H/Antti)

”Mitä sinä toivot nuorisotyöntekijältä?”

”Että se sais minut tahtomaan elämäntäni jotakin parempaa.”

Nuoret toivovat, että heidän ajatuksiaan kuultaisiin ja että heidät otettaisiin todesta. Jotkut nuoret voivat toivoa, että joku herättelisi ja rohkaisisi heitä ajattelemaan ja toimimaan.

Osallisuus on....

- OIKEUKSIA; kokemusta siitä, että tulee omana itsenään nähdyksi, kuulluksi ja hyväksytyksi; **mukaan pääsemistä, mukaan kuulumista.**
- VASTUUTA; toisten huomioimista, kuulemista ja kunnioittamista, erilaisuuden hyväksymistä; **mukaan ottamista.**
- Osallisuudessa on kyse yksilön suhteesta **ryhmään, yhteisöön ja yhteiskuntaan.**
- Se on myös vaikuttamista ja vastuun ottamista yhteisössä ja yhteiskunnassa

Osallisuus on....

- ✓ yhdessä olemista, tekemistä ja oppimista; itsestä ja muista välittämistä.
- ✓ ryhmäilmiö: yksin ei voi olla osallinen
- ✓ edistämällä osallisuutta, torjutaan yksinäisyyttä ja kiusaamista

Osallisuus on kokonaisvaltainen, inhimillistymistä ja hyvinvointia tukeva asenne

OSALLISTAVA KASVATUS

ITSETUNTO
ITSETUNTEMUS
ITSENÄINEN AJATTELU
ITSEOHJAUTUVUUS
ITSEILMAISU

Osallistavan kasvatuksen ympyrä

on teoreettinen malli, jossa kehät

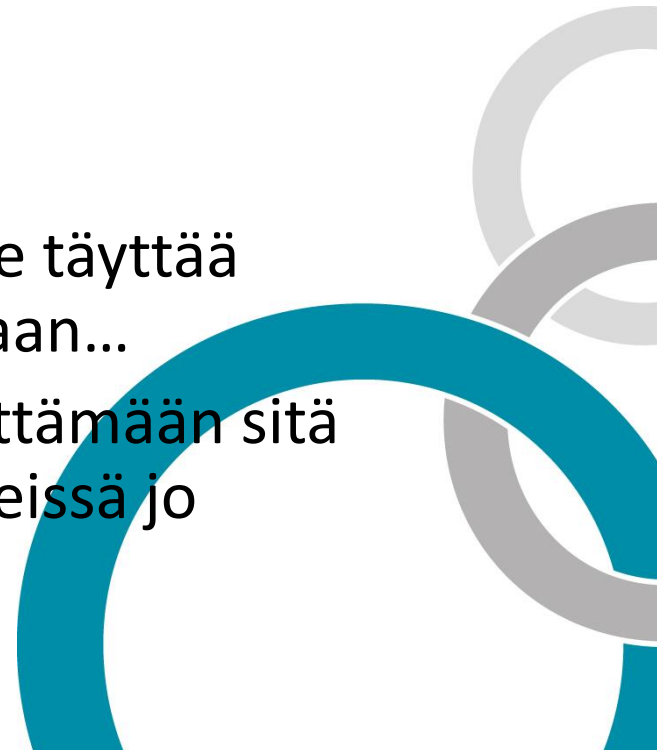
- kuvaavat kasvatuksen eri tasoja,
- jotka ovat kiinteästi toisiinsa kytkeytyneitä; kaikki vaikuttavat toisiinsa.
- Ympyrä kuvaa kasvun ja kehityksen suuntaa, tavoitteita.
- Osallisuus mahdollistuu vain, kun jokainen osa-alue huomioidaan.

Osallistavan kasvatuksen juuret

Osallistava kasvatust on yhdistelmä erilaisia teorioita.

- Sosiaalipedagogiikka, kriittinen pedagogiikka, freirepedagogiikka, seurauspedagogiikka, dialoginen kasvatust
- **Kasvatustun alkuperä;**
ex-dúcere = vetää ulos
in formàre = muotoilla sisään
- Kasvatustajan tehtävänä ei siis ole täyttää kasvatettavia informaatiolla, vaan...
- auttaa heitä löytämään ja kehittämään sitä viisautta ja kyvykkyyttä, joka heissä jo iduillaan on.

Kenen kasvatus?

Kasvun ja kehityksen kohteena on...

- kasvatettava, kasvattaja, kasvatussuhde ja kasvatusympäristö.
- Elämä itsessään on koulu, jossa jokaisen tehtävä on kasvaa ja kehittyä ihmisenä.
- Osallistavassa kasvatuksessa roolit vaihtelevat ja kasvattaja tavoittelee aina myös omaa kasvua ja
- sitä, että kasvatettavat oppivat itsekasvatusta.
- Osallistava kasvatus on yhdessä kasvamista; yksilön ja yhteisön kasvua yhteisössä > yhteisöpedagogiikka....

The
last
World
By Mike Alvarado

Demokraattiset rakenteet ja toimintakulttuuri

- säännöt, ohjeistukset, hallinto- ja päätöksenteko
- tilat, aika ja toimintatavat... voivat joko edistää tai estää osallisuutta
- Demokratiaa oppii vain elämällä demokratiaa.

Miten toteutuu tällä hetkellä asuntoloissa?

- ✓ Mikä taho päättää asuntolan säännöistä?
- ✓ Onko opiskelijoilla mahdollisuus vaikuttaa?
- ✓ Ovatko nuoret edustettuina oppilaitoksen päättävissä elimissä?
- ✓ Ovatko nuoret mukana kehittämässä asuntolan/oppilaitoksen toimintaa?

Nuoret kokevat osallisuutta ja oppivat yhteisvastuuta sekä vuorovaikutustaitoja, kun pääsevät vaikuttamaan asuntolan (ja koko oppilaitoksen) toimintaan. Yhdessä sovittuja sääntöjä on helpompi noudattaa.

Demokraattisia kehittämismenetelmiä

Tulevaisuusverstaas, deliberatiivinen keskustelupäivä,
tulevaisuuden muistelu, tuplatiimi jne... valtikka.fi/ohjaajille

- ✓ systemaattinen, ennalta suunniteltu prosessi, jossa edetään vaiheittain; tilanteen kartoitus, ideointi, suunnittelu, toteutus...
 - ✓ varmistetaan jokaisen osallistujan mielipiteen esille tuleminen; puhekierrokset, fläpille tai lapuille kirjoittaminen
 - ✓ varmistetaan turvallinen ilmapiiri, jossa mielipiteiden esille tuominen on mahdollista; kynnystä madaltaa, kun voi kirjoittaa ajatuksia paperille ilman yleisöä
 - ✓ mahdollisuus dialogiseen keskusteluun, jossa erilaisia mielipiteitä kunnioitetaan, omasta ei tiukasti pidetä kiinni
 - ✓ EI TAPPAJAFRAASEJA!
 - ✓ korostetaan, että mielipiteiden ei tarvitse olla valmiita
 - ✓ annetaan nuorille myös toteutusvastuuta (ja valtaa)
-

Turvallinen ryhmä/yhteisö

Pelko luo turvattomuutta...

- ✓ Julkisen arvostelun kulttuuri on lisännyt pelkoa ja turvattomuutta
- ✓ erityisesti nuorten ryhmäsuhteita hallitsee pelko nolatuksi ja torjutuksi tulemisesta
- ✓ turvattomuus ilmenee ryhmissä passiivisuutena, pahoinvointina, häiriköimisenä, kiusaamisena, vastuun pakoiluna, erilaisina rooleina...
- ✓ eli itsestä vieraantumisenä.
- ✓ pelko estää toteuttamasta kaikkea sitä hyvää, mikä itsessä on
- ✓ sen sijaan se nostaa esille ihmisyyden nurjimman puolen

(Mikko Aalto: Ryppäästä ryhmäksi; ryhmän turvallisuuden asteet)

Turvallinen ryhmä/yhteisö

Miten sen tunnistaa?

- ✓ jossa jokainen voi olla oma itsensä ilman peittäviä rooleja
- ✓ rento ja kannustava ilmapiiri
- ✓ erilaisuuden hyväksyminen ja virheiden salliminen
- ✓ huumoria, jolle kaikki voivat nauraa
- ✓ vetäjän rooli ?

Miten voi huomioida asuntolan arjessa?

- nuorten aito kohtaaminen, välittämisen ja kiinnostuksen osoittaminen, rennon ilmapiirin luominen arjessa
- ryhmämuotoista toimintaa, jossa toiminnan kautta päästään kohtaamaan
- kaikki mikä edistää itseen ja toisiin tutustumista, edistää myös hyväksyvää, turvallista ryhmäilmapiiriä
- tärkeää myös ratkaista ryhmässä ilmeneviä ongelmia
- ryhmäytymistä edistäviä harjoitteita mm. Aalto Mikko: Ryppäästä ryhmäksi, valtikka.fi/ohjaajille....

Dialoginen vuorovaikutus

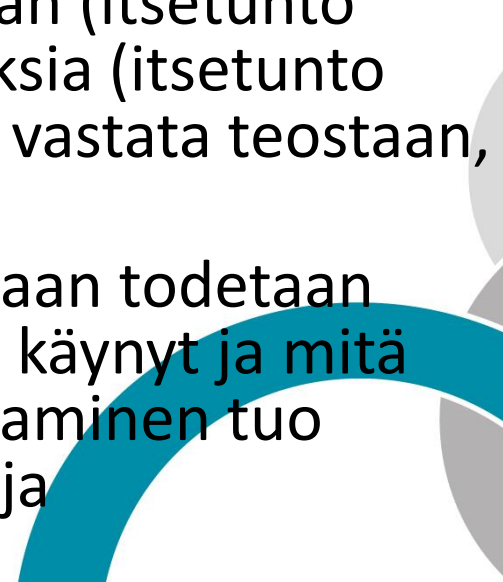
- ✓ kunnioittava ja tasa-arvoinen kohtaaminen, vastavuoroisuus
- ✓ erilaisuuden salliminen; pois samankaltaisuuden pakosta
- ✓ kasvatettavan merkitysmaailman tunteminen, ymmärtämään pyrkiminen
- ✓ aito kuunteleminen; ihmisellä on kaksi korvaa ja yksi suu, niitä tulisi käyttää samassa suhteessa
- ✓ tuomitsemattomuus; vastuu omasta toiminnasta

Kyky dialogisuuteen edellyttää hyvää itsetuntoa, itsetuntemusta, itseohjautuvuutta, itseilmaisua ja itsenäistä ajattelua = Aito itse

Miten voi tukea nuoren osallisuutta,

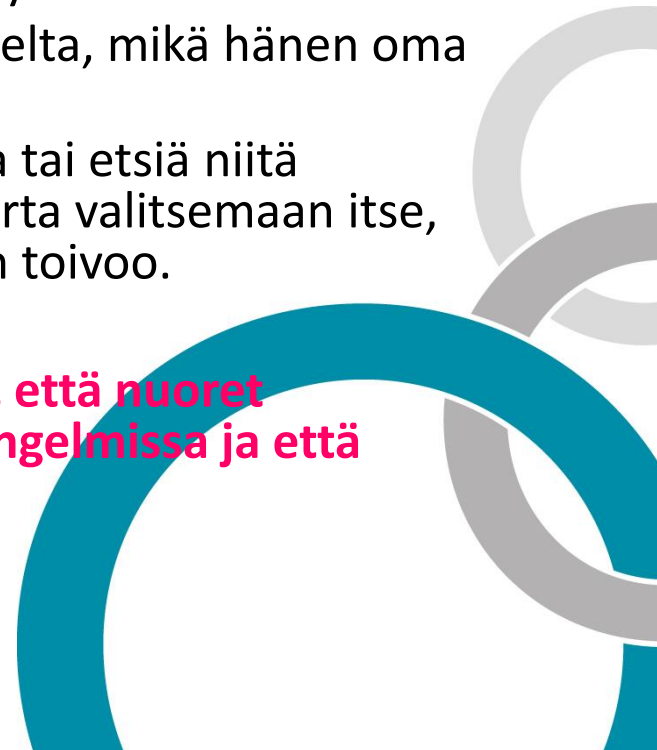
kun nuori rikkoo sääntöjä?

- ✓ Tärkeää, että pelisäännöistä on sovittu yhdessä nuorten kanssa ja että nuoret tietävät, mitä säännön rikkomisesta seuraa.
 - ✓ Kasvattajat tekevät usein kaksi vakavaa virhettä: 1) nuorelle suututaan ja häntä moititaan (itsetunto laskee) 2) häneltä ei vaadita seurauksia (itsetunto laskee edelleen, kun nuoren kykyyn vastata teostaan, ei luoteta)
 - ✓ Parempi tapa: nuorelle ei suututa, vaan todetaan hyvässä hengessä, miten hänelle on käynyt ja mitä seurauksesta on sovittu. Teon sovittaminen tuo mielenrauhaa, vahvistaa itsetuntoa ja itseohjautuvuutta.
-

Miten voi tukea nuoren osallisuutta, kun nuori tarvitsee tukea ja ohjausta?

- ✓ nuorten aito kohtaaminen, välittämisen ja kiinnostuksen osoittaminen: mitä kuuluu? Mikä hätänä?
- ✓ Avoin ja aktiivinen kuuntelu. Voi varmistaa, onko kuullut/ymmärtänyt oikein: Ymmärsinkö oikein? Tarkoititko, että....?
- ✓ Tärkeä osoittaa tukea ja empatiaa tilanteessa, jossa nuori on ahdistunut, surullinen tai vihainen. Hyväksy ja ymmärrä tunne.
- ✓ Älä tarjoa valmiita vastauksia, vaan kysy nuorelta, mikä hänen oma ajatuksensa/tavoitteensa asian suhteen on.
- ✓ Tämän jälkeen voi tarjota erilaisia vaihtoehtoja tai etsiä niitä yhdessä nuoren kanssa. Tärkeää rohkaista nuorta valitsemaan itse, mutta toki voi auttaa valinnassa, jos nuori näin toivoo.

Suunta-verkkopalvelua koskeva tutkimus osoitti, että nuoret tarvitsevat yksilöllistä tukea elämän erilaisissa ongelmissa ja että tarvittavaa tukea on vaikea löytää.

AITO ITSE

eli viisi tärkeää iitä

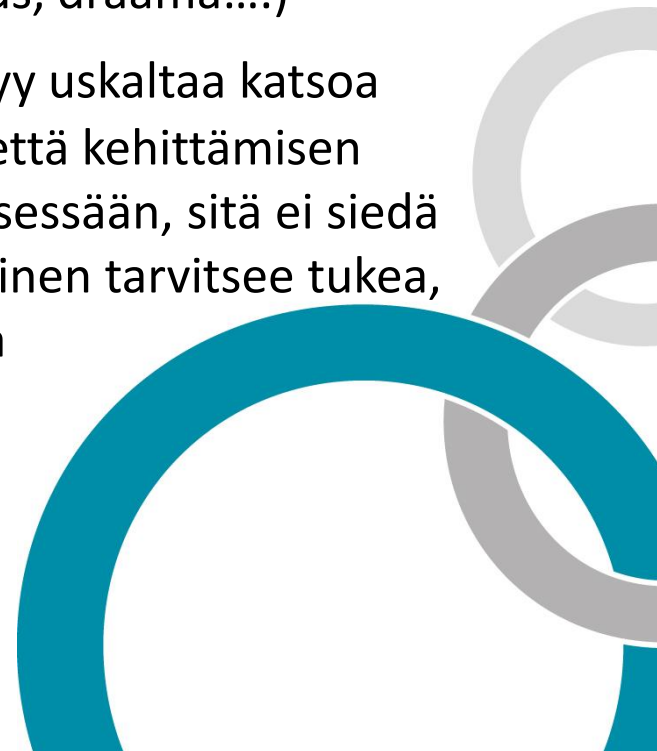
- **Itsenäinen ajattelu;** vaikutteilta ei voi suojata, mutta voi opettaa kriittistä ajattelua, oma ajattelu kehittyy pohtimalla > enemmän kysymyksiä, vähemmän valmiita vastauksia, **arvopohdintaa!**
- **Itseohjautuvuus;** tärkeää auttaa kasvamaan pois uhriutumisesta ja muiden syyttelystä, näkemään oma vastuu kaikessa; seurauspedagogiikkaa
> kontrollin ja ylisuojelun sijaan aitoa valinnan vapautta ja vastuuta

AITO ITSE

eli viisi tärkeää iitä

- **Itseilmaisuus;** herättää omat voimat eloon (voimauttaa), jokaisella omat vahvuudet, joita kannattaa herätellä > mahdollisuuksia monipuoliseen ilmaisuun (tanssi, runo, musiikki, puhe, kirjoittaminen, valokuvaus, draama....)
- **Itsetunto;** on itsen arvostamista; täytyy uskaltaa katsoa itseään peiliin ja nähdä sekä vahvuudet että kehittämisen paikat; jos ei uskalla katsoa heikkoutta itsessään, sitä ei siedä muissakaan (kiusaaja) > heikko itsetuntoinen tarvitsee tukea, kannustusta ja onnistumisen kokemuksia

AITO ITSE

eli viisi tärkeää iitä

- **Itsetuntemus;** ihmisessä paljon puolia, joita hän ei näe/tunne (Joharin ikkuna); tutustuminen itseen on elämän pituinen matka; mitä parempi itsetuntemus, sitä parempi vuorovaikutus ja onnellisempi elämä > itsetuntemusta voi edistää monenlaisin harjoituksin

Joka ei ole vielä minä,
sen on mahdotonta olla me.
Se ei voi kiintyä toiseen,
kun se ei ole kiintynyt itseensä.

Arja Tiainen

